

Datum
2021-01-08
Adress
Rönbladsgatan 1 B
Diarienummer
GRF-2019-36563

Yttrande

Till
Stadsrevisionen

Stadsrevisionens fördjupade granskning - Likvärdighet i fritidshem GRF-2019-36563

Grundskolenämnden föreslås besluta att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Malmö stadsrevision granskade hösten 2019 likvärdighet i fritidshem och den sammanfattande bedömningen var att utbildningen i fritidshemmen bedrevs på ett i huvudsak ändamålsenligt sätt, men att det fanns förbättringsområden gällande likvärdig utbildning. Vidare var bedömningen att grundskolenämndens uppföljning av verksamheten i fritidshemmen inte var helt tillräcklig. Grundskolenämnden instämde med revisorskollegiet i sitt yttrande i februari 2020 att genomförda åtgärder hade haft positiva effekter på fritidshemmets verksamhet, och att fler åtgärder skulle komma att genomföras för att ytterligare utveckla fritidshemmets verksamhet i positiv riktning. I detta yttrande presenteras de åtgärder som genomförts under året 2020.

Yttrande

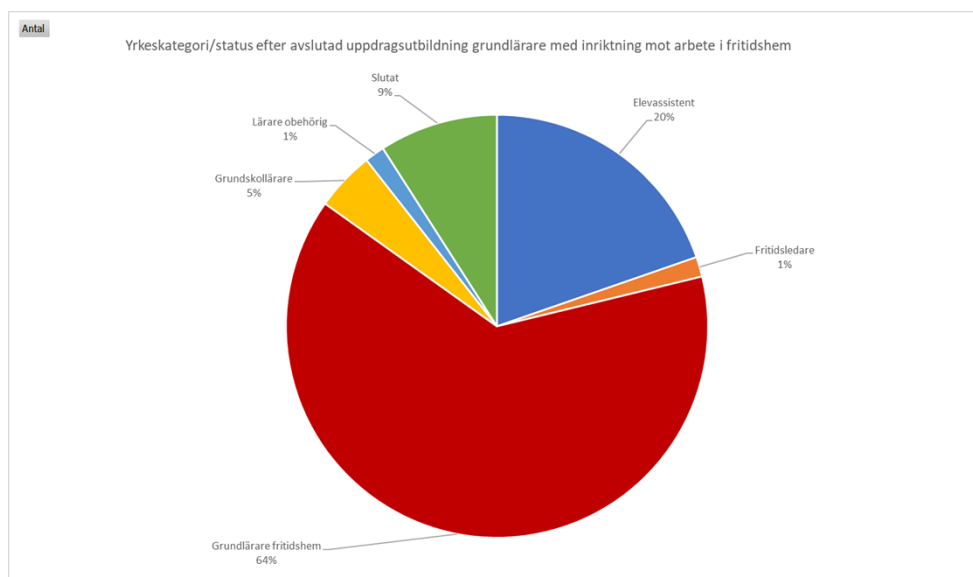
I detta uppföljande yttrande ger grundskolenämnden svar på vilka åtgärder nämnden har vidtagit under 2020 och redogör även för vilken effekt dessa haft i verksamheten. I det ursprungliga yttrandet framfördes det att Skolinspektionen skulle genomföra regelbunden tillsyn av huvudmannens ansvarstagande för fritidshem. Detta har ej skett på grund av den rådande pandemin. Fritidshemmen har haft en sjukfrånvaro som varit 1,72 % högre under perioden januari 2020 till november 2020 (sjukfrånvaro 9,55 %) i jämförelse med perioden januari 2019 till november 2019 (sjukfrånvaro 7,83 %). Detta har precis som många andra områden haft en påverkan på verksamheten.

Uppföljande yttrande till revisorskollegiet

Yttrandet ska ge svar på vilka åtgärder grundskolenämnden har vidtagit under 2020 och redogöra för vilken effekt dessa haft i verksamheten. Yttrande ska vara revisorskollegiet tillhanda senast 2021-01-31

- Säkerställa att utbildning i fritidshemmet, på såväl huvudmannanivå som skolnivå, följs upp utifrån de nationella målen samt att åtgärder vidtas utifrån en analys av de resultat som framkommit i uppföljningen. I detta ingår att följa upp och skapa likvärdiga förutsättningar gällande tillgång till utbildade fritidspedagoger.

- ”Uppdragsutbildning grundlärare med inriktning mot arbete i fritidshem” tillsammans med Högskolan i Kristianstad har pågått under året och fortsätter fram till januari 2022. Av de 66 som har slutfört utbildningen arbetar 60 kvar i kommunen varav majoriteten som grundlärare i fritidshem. Diagrammet och tabellen nedan är sammanställd i oktober 2020.

Titel/Status	Antal
Elevassistent	13
Fritidsledare	1
Grundlärare fritidshem	42
Grundskollärare	3
Lärare obehörig	1
Slutat	6
Totalsumma	66

En förklaring till att 18 stycken inte arbetar som grundlärare i fritidshem beror till största delen på att de ännu inte fått sin legitimation. Ytterligare 38 stycken förväntas genomföra utbildningen fram till januari 2022.

- Grundskolenämnden har under året följt genom grundskoleförvaltningen, bland annat upp om eleverna erbjuds en meningsfull fritid, får stöd i sin utveckling samt resultatet av värdegrundsarbetet inom fritidshemsverksamheten genom enkäter, verksamhetsbesök och ett självvärderingsverktyg. Resultatet presenteras för nämnden i årsanalys, delårsrapport och kvalitetsrapport. Fritidshemmen fick under vårterminen 2020 för första gången genomföra

sin självskattning¹ digitalt och slutsatserna från den självskattningen är ett viktigt underlag för skolorna, förvaltningen och nämnden.

Självskattningen består av tio olika indikatorer framtagna av grundskoleförvaltningens fritidshemsutvecklare. Varje indikator består av två till fyra olika typer av kriterier där de svarande får ange om de håller med om att verksamheten ”inte alls”, ”till viss del”, ”till stor del” eller ”helt” håller med om kriteriet. Personalen svarar för sig och skolledningen för sig och sedan används underlaget för det fortsatta arbetet som en del av skolans systematiska kvalitetsarbete.

Utifrån resultaten av självskattningen bör ett fokus under kommande läsår utifrån Malmö stads som helhet, vara att utveckla följande områden:

- Utveckla tillgången till särskilt stöd till elever som är i behov av det på fritidshemmet och samverkan med den obligatoriska delen av skoldagen kring detta.
 - Det systematiska kvalitetsarbetet på fritidshemmet, inte minst gällande samverkan mellan skolans olika delar.
 - Samarbetet med närområdets förenings-, kultur- och friluftsliv.
 - Möjlighet att utveckla elevernas intresse för natur, teknik, samhälle och användning av matematik på fritidshemmet.
- Elevenkäterna, lektionsobservationerna och skattningarna utgör även ett underlag vid skolornas kvalitetsdialoger som genomförts under året. Skolorna och huvudmannen har kvalitetsdialoger fyra gånger per år. Utbildningschefen är ansvarig för kvalitetsdialogernas genomförande inom sitt utbildningsområde. I sitt uppdrag har utbildningschefen också ansvar för att driva och följa det systematiska kvalitetsarbetet på skol- och förvaltningsnivå, att i dialog med varje rektor komma överens om respektive skolas åtaganden/utvecklingsområden samt att i dialog med rektor ha fokus på att respektive skola når överenskomna mål och att beslutade åtgärder genomförs. Kvalitetsdialogerna innefattar samtliga verksamhetsformer på skolan; grundskola, grundsärskola, förskoleklass och fritidshem.
 - Inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet gör utbildningscheferna också verksamhetsbesök två gånger per läsår utifrån grundskoleförvaltningens strategiska ramverk för ”Varje elevs bästa skola”. Under verksamhetsbesöken besöker utbildningscheferna alla skolformer och besöker såväl grundskola, F-klass som fritidshem. Under verksamhetsbesöken i fritidshem undersöks om eleverna erbjuds en meningsfull fritid, får stöd i sin utveckling samt värdegrundsarbetet. Verksamhetsbesöken är en del av det systematiska kvalitetsarbetet och ingår i det insamlade av underlag som analyseras tillsammans med självskattningen och elevenkäten som avser fritidshemmen av rektor och

¹ se bilaga 1 ”Rapport självskattning fritidshem VT2020”

pedagoger. När skolledning tillsammans med pedagoger bearbetat underlagen och analyserat följs detta upp under en kvalitetsdialog av respektive utbildningschef inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet. Därefter väljer respektive skolenhet ut sina utvecklingsområden/åtaganden utifrån analysen. För att stödja skolornas arbete utifrån krav i nationella styrdokument har förvaltningen bl.a. två fritidshemsutvecklare. Det finns även ett framtaget processtöd som är tänkt att användas som stödmaterial till det systematiska kvalitetsarbetet i fritidshemmet.²

- Till detta arbete kommer även de inrättade tjänsterna, i dagsläget cirka 30 tjänster, som förstelärare i fritidshem, vilka är tänkta att höja likvärdighet och kvalitet för verksamheten, utifrån de nationella styrdokumenten för utbildningen. Under vårterminen genomfördes en uppföljning av förutsättningarna att bedriva detta uppdrag. Denna uppföljning kom fram till följande slutsatser:

”Det finns stora skillnader gällande rollen som förstelärare på fritidshem i våra skolor. Det hade varit bra med tydligare riktlinjer kring utformningen av uppdraget där punkter tas med som vilka typer av arbetsuppgifter som ska ingå och i vilken omfattning. Något som borde byggas upp är en systematik kring själva uppdraget då det ger en struktur som underlättar arbetet och medför en ökad likvärdighet mellan fritidshemmen. Ett exempel på detta är skolan där läsåret delas upp i fyra olika perioder med olika typer av arbetsuppgifter för försteläraren. En början på att möta detta behov skulle vara att skolledning träffar förstelärare minst två gånger per termin och ser över uppdragsbeskrivningen och utvärderar tillsammans om de arbetar med rätt typ av uppgifter. Många förstelärare har många administrativa uppdrag och detta är ett område där det skulle vara bra med en översyn. En rekommendation är att en viss minsta procentdel i förstelärarnas tjänst avsätts för uppdrag som specifikt ingår i tjänsten som förstelärare. Detta skulle medföra en ökad likvärdighet mellan skolorna.

När det gäller handledning är det ett område som har stor utvecklingspotential. Både gällande den avsatta tiden, men även struktur och utformning av den. Förstelärarna borde också avsätta tid med närmst ansvarig i skolledning minst en gång i månaden för att stämma av hur det går.”³

² se bilaga 2 ”Processtöd fritidshem”, 2020

³ se bilaga 3 ”Rapport förstelärare i fritidshem VT2020”

○ Redovisa vilka effekter åtgärderna har haft på verksamheten

- Antalet legitimerade grundlärare i fritidshem har ökat som en effekt av den riktade uppdragsutbildningen för detta. På huvudmannanivå har även uppföljningen av detta förbättrats.
- Möjligheten att genomföra självskattningen digitalt innebär att både skolor och huvudman får större möjligheter att utveckla sitt systematiska kvalitetsarbete och med det också kvalitén i fritidshemmet. Den har även åskådliggjort områden där insatser bedöms kunna leda till positiva effekter på verksamheten. Tillsammans med kvalitetsdialogerna och arbetet med ramverket "varje elevs bästa skola" förstärker det systematiska kvalitetsarbetet på fritidshemmet och har gett förutsättningar för åtgärder och aktiviteter tänkta att utveckla verksamheten i fritidshemmen.
- Genom att följa upp förutsättningarna för förstelärarna i fritidshemmen har områden kunnat identifieras där insatser förväntas leda till en positiv utveckling för verksamheten. Det har upplevts vara positivt av förstelärarna att kunna delge sig av sina erfarenheter och det ses som ett led i att öka arbetet med likvärdigheten på stadens fritidshem.

○ Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras

- Uppföljning av uppdragsutbildningen kommer att fortsätta.
 - Självskattningen kommer att revideras för att ta hänsyn till frågor om barngruppens storlek och sammansättning (se nedan).
 - Resultaten av nuvarande läsårs självskattning som genomförs under vårterminen 2021, kommer att användas som underlag för analys av styrkor och utmaningar i fritidshemsverksamheten.
 - Insatser kommer att fortsätta inom de fokusområden som har identifierats i kvalitetsdialogerna, självskattningen, uppföljning av förutsättningarna för förstelärare och andra delar av det systematiska kvalitetsarbetet.
- Säkerställa att elevgrupperna har en lämplig storlek och sammansättning samt att en barnkonsekvensanalys görs på skolorna innan större beslut fattas, exempelvis gällande personaltäthet och gruppstorlek.

○ Redovisa vilka åtgärder som genomförts

Grundskoleförvaltningen har utvecklat stödmaterialet ”Elevgruppens storlek och sammansättning”⁴ som rektorer kan utgå ifrån inför organisering av elevgruppernas storlek och sammansättning på fritidshemmet. Utifrån synpunkter på fritidshemsnätverkets träff 201209 kommer materialet i ett första steg läggas upp som ett stödmaterial på KomIn. Fritidshemmets självskattning (se ovan) kommer att revideras för att ta hänsyn till behovet av uppföljning av barngruppens storlek och sammansättning. I granskningen önskades även att anpassningar gjordes med hänsyn till behov av barnkonsekvensanalys. Hänsyn för detta har tagits i arbetet med stödmaterialet.

Inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet har även utbildningscheferna följt upp skolornas verksamhet. I dessa uppföljningar undersöks både elevgruppsstorlek och att eleverna erbjuds en god miljö. Uppföljningarna är en del av det systematiska kvalitetsarbetet och ingår i det insamlade av underlag som analyseras av rektor och pedagoger. När skolledning tillsammans med pedagoger bearbetat underlagen och analyserat följs detta upp under en kvalitetsdialog av respektive utbildningschef inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet. Därefter väljer respektive skolenhet ut sina utvecklingsområden utifrån analysen.

Under våren 2020 efterfrågade nämnden en granskning av dispenshanteringen vilket visade på att skillnaderna var stora mellan skolorna. En projektgrupp är tillsatt med medarbetare från utvecklingsavdelningen och avdelningen för kvalitet och myndighet för att se över hur dispenshanteringen kan förbättras. Projektet beräknas vara klart 26 februari 2021.

- Redovisa vilka effekter åtgärderna har haft på verksamheten

- Arbetet med kvalitetsdialogerna inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet synliggör utmaningar och möjligheter när det gäller gruppernas storlek och sammansättning. Det innebär att skolorna bättre kan identifiera vilka åtgärder som behövs göras för att utveckla detta.

- Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras

⁴ se bilaga 4 ”Elevgruppens storlek och sammansättning”

- Det framtagna stödmaterialiet kommer att kunna börja användas under vårterminen 2021 vilket gör att inga effekter kan ses av detta ännu. Det beräknas dock ge positiva effekter gällande detta område för de enskilda skolorna.
- Revidering av fritidshemmens självskattning för att ta hänsyn till gruppernas storlek och sammansättning. Detta förväntas förbättra skolornas och huvudmannens uppföljning inom detta område.
- Projektet om dispenshantering i fritidshemmen förväntas leda till en högre grad av likvärdighet när det gäller hanteringen av dispenser.

Ordförande

.....
[Förnamn Efternamn]
.....

[Fyll i titel]

.....
[Förnamn Efternamn]
.....

[Här anger du om det finns reservationer/särskilda yttranden]